

kisvárdai lapok

XXII. évfolyam 5. szám - 2020. augusztus 26. szerda

Imre Éva, Visky András: *Pornó – Feleségem története*
a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a Gyulai Várszínház
közös produkciója

„A rendezés érdekessége, hogy ebbe a színház köré épülő színházi előadásba épp a szerző, Visky András hangján szüremkedik be a valóság, azaz a diktúra: ő lesz az, aki Pornó megfigyelési aktáinak a felolvasásával a nézőt „helyre teszi”. A dokumentumok, mint a valóság beszüremkedésével és egyre nagyobb térhódításával pedig azt hihetnénk, hogy a játék, a színészlét Pornó életében is háttérbe szorul. De nem. Árkosi rendezésében ugyanis az idő és a megfigyelés előrehaladtával az utcaszínházi lét helyett a megélt valós események teatralizálása veszi át a „kicsi koszosoknak” szánt játék helyét: azaz ennek a párját, a magzatát és ezzel együtt az értelmét is elvesztő asszonynak a kálváriáját továbbra is csodálatos színház a színházban-jelenetek során kísérhetjük végig.”

Gyürky Kata

Magyar
Színházak
XXXII. **kisvárdai**
fesztiválja

2020. augusztus 21-29.

Szakmai Klub

Kincses Elemér: Fügöny – a marosvásárhelyi Spectrum Színház előadása.

Rendező: Kincses Elemér.

A közelmúlt történelmének színpadi megjelenítése sokszor problematikus, mert még túlságosan érintettek vagyunk benne, ugyanakkor a fiatalabb generációk már csak áttételesen ismerhetik annak eseményeit – ezek voltak a központi gondolatai a szakmai beszélgetésnek. először Molnár Flóra kritikus említette, hogy fontos a huszadik századi traumák feldolgozása, mert segítenek a megértésükben. A Fügöny című előadás erényei között sorolta fel a letisztult, egyszerű díszletet, a kifejező és esztétikus jelmezeket, illetve a színészi játékot, mivel a főszereplőn kívül jelen lévő színészeknek több karakterben is helyt kellett állniuk. Ezeknek a karaktereknek mindnek megvolt a maga története, emelte ki Molnár Flóra, aki hozzátette: ugyanakkor voltak nehezen követhető váltások a történetben. Ehhez kapcsolódva a beszélgetés moderátora, Németh Fruzsina Lilla kulturális újságíró arról kérdezte a szerző-rendezőt Kincses Elemérről, hogy hogyan próbálták hitelesen ábrázolni az örületet. Az alkotó elmondta, tudatosan törekedtek arra, hogy ne lineárisan jelenítsék meg a cselekményt, hiszen az ember „örült” pillanatai sem feltétlenül így jelentkeznek. A főszerepet alakító Czikó Juliánna hozzátette, a figura állapotának volt története, ő ezt próbálta mögé tenni.

A Ceaușescu-rezsimre és a hatalom technikáira terelődött a szó ezek után. Balogh Gyula kritikus szerint nem mutatta be az előadás elég ár-

nyaltan azt a zsarolási technológiát, ahogyan a diktatúra képes rémíztően belenyúlni az emberek magánéletébe. A hozzászólók erre több személyes példát is felhoztak. Pataki András a Soproni Petőfi Színház igazgatója arról beszélt, hogy Kincses Elemér esetében, aki a nővére életrajzi regénye alapján írta a színdarabot, a személyesség teszi hitelessé ezt a történetet. A rendező szerint ez egy sajátosan kelet-európai, 20. századi sztori, amit mindannyian átéltünk bi-

zonyos korosztály felett, és arra a kérdésre, hogy ki az örült, egyértelmű a válasz: ez a rendszer volt az. Kovács Dezső kritikus úgy vélte, jó megoldás volt az előadásban, hogy reálsituációk során át vizsgálta meg a diktatúra finommechanizmusait. Kiemelte azt is, hogy a színészek játéka intelligenciáról tanúskodott. Hozzátette még, hogy fontos ezeket a közelmúltbeli eseményeket kibeszélni, mert máig hatnak az életünkre.

Ungvári Judit

„Hahó, kicsi koszosok!”

Majdnem húsz évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy Visky András az 1989 végén Romániában megélt személyes, családját érintő drámáját – vagyis harmadik gyermeke elvesztését még magzatként – papírra tudja vetni, *Pornó - Feleségem története* címmel. Az aprópót ehhez egy 2008-ban meghirdetett drámapályázat szolgáltatta, amely a bibliai tízparancsolat egyikének kidolgozására szólította fel a szerzőket. Visky Andrásnak a Ne lopj! elve adta az ihletet ahhoz, hogy személyes tragédiáját a Pornó fedőnevű asszony sorsába illessze bele.

Akit 1989 Romániájában azért kívántak ellehetetleníteni, mert minden szempontból rendszerellenesnek bizonyult: azon túl, hogy a '80-as évek Bukarestjének utcáit ellepő nincstelen gyermekeknek utcaszínházat csinált, egész lényével: jelenségével, habitusával gyanúsnak bizonyult. Mert nem volt hajlandó félni, abban a társadalomban, ahol a diktatúra nem kivételes állapot volt, hanem az állandóság.

Árkosi Árpád rendezői koncepciójának lényegét épp az adja, ahogyan Pornó épp a színházcsinálás által tudja a maga és az utcagyerekek, a „kis koszosok” számára a „nem diktatúra” állapotát megte-remteni. Mert ha játszik, megnő benne a szeretet, ami – a nőt alakító Imre Éva játékából végig ezt érezzük - immunnissá teszi őt a rendszer zabráló, azaz az embertől mindent: az életét, az elméjét, a családját ellopó jellegével szemben. A rendezés érdekessége,

hogy ebbe a színház köré épülő színházi előadásba épp a szerző, Visky András hangján szüremkedik be a valóság, azaz a diktatúra: ő lesz az, aki Pornó megfigyelési aktáinak a felolvasásával a nézőt „helyre teszi”. A dokumentumok, mint a valóság beszüremkedésével és egyre nagyobb térhódításával pedig azt hihetnénk, hogy a játék, a színészlét Pornó életében is háttérbe szorul. De nem. Árkosi rendezésében ugyanis az idő és a megfigyelés előrehaladtával az utcaszínházi lét helyett a megélt valós események teatralizálása veszi át a „kicsi koszosoknak” szánt játék helyét: azaz ennek a párját, a magzatát és ezzel együtt az értelmét is elvesztő asszonynak a kálváriáját továbbra is csodálatos színház a színházban-jelenetek során kísérhetjük végig. Ahol minden egyes, Pornó életében fontos személyt egyetlen színész, Sinkó Ferenc testesít meg: az Embernek nevezett kedves mellett ő játssza a szomszédot, aki figyelmezteti a nőt arra, hogy lehallgatják, ő lesz Anti, aki a securitate szerint már a

nevével is, azaz nomen est omen-ként kíséri és segíti Pornó rendszerellenesnek, „antinak” tartott utcaszínházi tevékenységét, de még a hölgy anyósa is. Abban az adaptációban, amely a valóságot játékkal felcserélő nő helyzetének és a romániai forradalomba torkolló diktatúrának a kettőségét rendkívül finoman és árnyaltan érzékelteti.

Gyürky Katalin

Nyugodtság és lendület

A kisvárdai fesztiválközön-ség idén egy egészen friss produkcióval is találkozhatott, hiszen a *Pornó* című előadás második alkalommal áll a nézők elé. Ennek kihívásairól beszélgettünk Imre Évával, az előadás főszereplőjével.

Most még abban a fázisban vagyunk, amikor kószolgatjuk, hogyan tudjuk kialakítani a nézőkkel a közös nyelvet. Vannak olyan pillanatok, amikor kiszólunk és kapcsolatot teremtünk velük, majd a következő pillanatban már benső, személyes történetünk folytatódik. Ezeknek meg kell találni az arányát.

Hogyan tudták ezt az előadást létrehozni a vírusveszély közepette?

Nálunk két hónapig karantén volt. Egy idő után bejelentették, hogy bizonyos előírásokat betartva már lehet próbálni, ugyanakkor azt még nem tudtuk, mikor lehet játszani. A Gyulai Várszínház Összművészeti Fesztiválján tartottuk a bemutatót.

Miként lehet felkészülni egy ilyen érzékeny szerepre és mennyire nehéz ezt az előadás után lerakni?

Ez a történet arra az időre nyúlik vissza, amikor én születtem – emiatt a szereposztást látva azt kellett kérdezzem magamtól: miért pont én? Hogyan viszonyulhatok ma én ehhez a történethez? Aztán persze megtaláltam az azonosulást segítő pontokat

Imre Éva

még akkor is, ha nekem nincs gyermekem. A gyermek elvesztésére nincs is szó magyarul. Ha valakinek meghal a férje, akkor özvegy. Ha a szülei halnak meg, akkor árva. De erre nincs szó. Maga az átöltözés, a mindennapi apró cselekedetek elégnek bizonyulnak ahhoz, hogy lerakjak egy-egy szerepet. Ez nem mindig ilyen egyszerű, s ezt a saját bőrömmön is megtapasztaltam. Színészként azonban megtanuljuk, hogy ne vigyük haza ezeket a problémákat.

Hogyan élte meg a karantént?

Végre magammal is foglalkozhattam. Szerencsére nem viselt meg ez az időszak, mert az elején tudtam pihenni, utána pedig fokozatosan elkezdhettem újra dolgozni. Azt gondolom, hogy az emberek manapság nagyon feszültek,

stresszesek, s a fiataloknak is rendkívül sok dologgal kell foglalkozniuk. Ha nincs nyomás kívülről, akkor belülről mindig megoldjuk, hogy ez a nyomás továbbra is fennmaradjon. Ez viszont egy olyan kilátástalan helyzet volt, amelyben már saját magunkra sem tudtunk nyomást gyakorolni, hiszen nem tudtuk, mi lesz holnap vagy azután. Tehát nem lehetett tervezni. Pontosan a tervnélküliség miatt azonban egyszer csak elővetted a könyveket, filmeket néztél, jókat főztél, vagy leültél valakivel beszélgetni – még ha csak virtuálisan is. Számomra ez volt az igazi nyugodtság, amely teljesen ellentétes a munka lendületével, energikusságával. Olyankor egyből belevetem magam a feladatokba.

Tölli Szofia

„Ha következetesen működünk, az meghozza az eredményt”

Török István
igazgató, Spectrum Színház

A marosvásárhelyi Spectrum Színház két önálló bemutatóval és egy koprodukciós előadással szerepel az idén a kisvárdai fesztiválon. Török Istvánt, a Spectrum igazgatóját kérdeztük arról is, miért született meg, és hogyan működik ez a magánszínház.

Hányan vannak összesen a társulatban?

Ők négyen – Ruszuly Ervin, Czikó Júlia, Marton Emőke Katica és Szász Anna – a társulat szerződött alapemberei, de van nekünk 30 fős előadásunk is. A többiek, akik amúgy állandóan szerepelnek, szabadúszó színészek, táncosok, meg a nyugdíjasok, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház nagyjai – Szélyes Ferentől, Győrfi Andrásig, Farkas Ibolyáig, Tatai Andrásig. Tehát tudunk nagyobb előadásokat is vállalni, de ál-

talában 4-5 személyes kamaraelőadásokat hozunk létre. Rendezőink Török Viola mellett Kincses Elemér, Kovács Levente, Bodolay Géza, de Vidnyánszky Attila is dolgozott már nálunk.

A Spectrum egy magánszínház. Mióta létezik?

Szélyes Ferenc már a kilencvenes években elindított egy nyári csúrszínházat a Nyárad menti Mikházán, ahová különböző produkciókat hívott meg – ez egyébként a mai napig működik. A nejemnek, Török Violának is volt néhány ötlete, így rendezett Shakespeare-t, Tamási Áront, Lorcát, Móriczot. Ezek mind nyári előadások voltak, de abban a reményben csináltuk, hogy majd később is játszani lehet őket. A színészek mindenféle társulatoktól jöttek – Sepsiszentgyörgyről, Marosvásárhelyről, Nagyváradról – be kellett lássuk, hogy a nyári előadásokat lehetetlen ősztől folytatni. Viszont, ha már ennyi munkát befektetünk, csináljuk ezt egy színházban, ami ősztől tavaszig is tud játszani. Tehát a csúrszínházból nőtt ki a Spectrum, ami 2014 óta létezik. A színház művészeti vezetője Török Viola, ő határozza meg az arculatot. Vesszőparipája a mindenkori klasszikusok az ókori görögöktől Shakespeare-en, Molière-en át a magyarokig és a kortársakig. Az eltelt 6 évben létrehoztunk több mint 30 előadást, jelenleg játsszuk az eddig említettek mellett Tamási Árontól A tündöklő Jeromost, Máraitól A gyertyák csonkig égnek című darabot. Bartis Attila novellái-

ból is készült egy egyszemélyes előadás Bogdán Zsolttal, aminek a bemutatója a járvány miatt halasztódik, és próbálunk másik kettőt is (Yasmina Reza: Az öldöklés istene és Euripidész: Iphigeneia című műveit), amiket szintén a járvány miatt nem tudunk bemutatni.

Miből tartják fenn a színházat?

A feleségemmel közösen van egy gyógyszergyárunk, ez a VIM Spectrum. Viola, István és Mihály (aki a nővérem férje volt) – tehát a mi nevünk kezdőbetűi adták a nevet, a névbejegyzést intéző ügyvéd ötlete volt a Spectrum hozzábiggyesztése, hogy ne legyen olyan rövid, és amúgy is találó, mert széles spektrumban gondolkodunk. Tehát a gyógyszergyaré a színház, és ez egy viszonylagos függetlenséget ad nekünk.

Milyen a nézettségük?

Egy-két éve már egész jó, tehát volt egy felfutási idő. Nem kell csodákat művelni, de ha következetesen működünk, az meghozza az eredményt. A százas nézőterünk most már mindig tele van. Az előadásainkkal járunk Gyergyóba, Csíkba, a Partiumba, de eljutunk Gyulára, Kisvárdára, a Tháliába, a József Attila Színházba, a Nemzeti Színházba és Sopronba. Most az itt szereplő harmadik előadásunknak, Hubay Miklós Római karneváljának egyik koprodukciós partnere a Zentai Magyar Kamaraszínház mellett a Soproni Petőfi Színház.

Farkas Éva

Tudatosan kell léteznünk

Színjátszóként eltöltött hosszú évek álltak mögöttem, mégsem színházművészeti területen folytatta tanulmányait, hanem a Sapientia szociálpedagógiai karára jelentkezett. Diplomája után sem hagyta nyugodni a gondolat, hogy dolga van a színházzal, ezért 2010-ben sikeresen felvételizett a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemre. Alig tette ki a lábát az alma mater falai közül, amikor a Spectrum Színház tagjaként megkapta Matei Vişniec Csehov átíratában Nyina szerepét. Márton Emőke-Katinkával beszélgettünk.

Egy helyen úgy nyilatkoztál: furcsa kimondani számodra, hogy színésznő vagy. Most már elhiszed, hogy színésznő lettél?

Bevallom, nem foglalkozom azzal, hogy mit jelent színésznőnek lenni. Megpróbálom tenni a dolgom, és elvégezni a feladataimat, a lehető leghatékonyabban. Biztosan akadnak kollégák, akik máshogyan látják a színházcsinálást, de én mentes maradnék minden allúrtól. Másrészt, szeretném kialakítani az egyensúlyt a magánéletem és a hivatásom között, de ez csak úgy sikerülhet, ha megtervezem az életem, akár otthon, akár a színpadon. Tudatosan kell léteznünk.

Mire gondoltál, amikor pályakezdő színésznőként megkaptad Nyina szerepét?

Nagyon izgalmas feladat volt, mert akkoriban kerültem a Spectrum társulatába, és

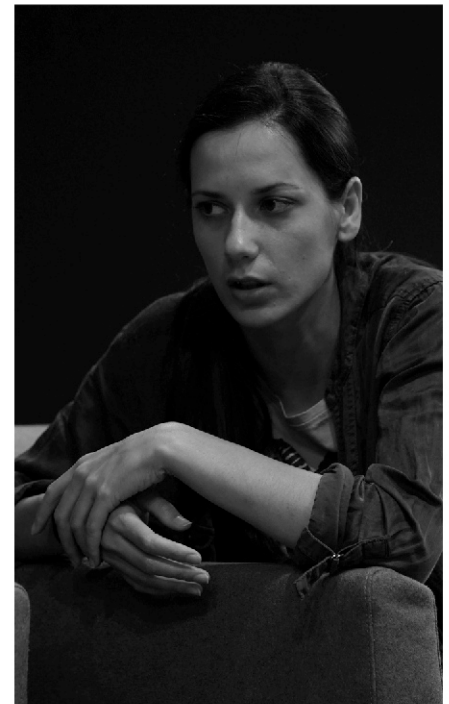
előtte sosem játszottam a szerepet, ezért kezdetben úgy éreztem, hogy be kell hoznom a saját szakmai életemből jónéhány kimaradt évet, majd rájöttem, hogy ezzel nem kell foglalkoznom. Általam született egy új Nyina, éppen annak a színészi fejlődésnek az egyik állomásán, ahol akkor tartottam.

2019-ben a Tündöklő Jeromossal érkeztetek Kisvárdára. Milyen tapasztalatokat szereztetek akkor?

Otthon sokkal kisebb térben játszunk, ezért, amikor egy előadást máshol is bemutattunk, adaptálnunk kell az adott színpadra. Talán kissé megváltoznak a viszonyrendszerek, ezért minden vendégszerep, vagy fesztiválon való megjelenés az alkotói folyamat új fázisa is egyben.

Idén A függöny, valamint a Zsiga és a nők című produkciók kaptak helyet a programban a Spectrum Színház előadásai közül. A Függöny a 70-es, 80-as évek Ceaucescu-érájának borzalmairól szól. Mi szükséges ahhoz, hogy a te generációd is megismerje a súlyos történelmi örökséget?

Fiatalok vagyunk, így szerencsére mi nem éltük át az akkori történéseket. Viszont mégiscsak a közelmúltról beszélünk, ami sokak életében tragédiákat okozott. Érezhető, hogy a mai napig is feszültséggel beszélünk a Securitate bűneiről. Úgy gondolom, hogy bármennyire is föltolulnak az idősebbekben a rossz emlékek, fontos, hogy beszél-

Márton Emőke-Katinka

jünk róluk, a lehető legtöbb hiteles információt begyűjtjük, és több szemszögből vizsgáljuk a korszakot. Meg kell találni a helyét, a közegét annak, hogy kibeszéljük a múltat, különben az elfojtott sérelem és harag nem ad teret az életnek.

Témájában, és műfajában is egészen más a Móricz Zsigmondnak a nőekkel való viszonyát feldolgozó Zsiga és a nők. Mitől különleges az előadás?

Bodolay Géza korábban Nyíregyházán rendezte a darabot, ami előadásunkban viszont egy-egy színész több szerepet játszik. A történetet és a szöveget helyeztük előtérbe, éppen ezért a gesztusrendszerünket redukáltuk, hogy valóban létjogosultsággal bírjon minden egyes mozdulatunk.

Oláh Zsolt

De hol vannak a nők?

Egy fasz, három baszás és némi érintőleges önkielégítés. Nagyjából ennyi választja el egymástól a Zsiga és a nők 16 éven aluli és 16 éven felüli nézőit. Pedig Móricz, a hozzá kötődő nők, de még a díszlet is sokkal többet ígér. Vörös és fekete. Szenvedély és halál. Szerelem és elszakadás. Siker és bukás. Önhittség és értetlenség. Bujaság és undor. Ezek azok a csodálatosan szélsőséges érzelmeket felkorbácsoló kulcsszavak, amelyek igazán a magasba röppítheték volna ezt az előadást. Mert Móricz élete, legalábbis annak alapján, amit Naplójában megosztott velünk és amit más forrásokból tudhatunk, bizony egy vérgőzös, pergő, olykor pofátlanul humoros, máskor kendőzetlenül mámoros, néha pedig letaglózóan fájdalmas estét ígér.

De talán épp azért hiányzott ez a sok érzelem, mert valójában a nők ott se voltak. Nem volt ott igazán Janka, Olga, Csibe, de még Mária is csak mellékszereplője volt Móricz gyötrődéseinek. Nem mellékesen kettő közülük meghalt közben, egyikük ráadásul öngyilkos lett, de e tények mellett elegánsan elszélt a dramaturgia. És ha végre a színészek teljes beleéléssel, minden színészi eszközüket harcba küldve kezdtek eljutni egy-egy levél elmondásával a csúcs felé, jött egy állatmese. Jött a farkas, a róka, a fifikás kismalac, a trükkös tehének meg a csekély értelmű kecskegidák és úgy ahogy van, agyonvágták a rengeteg befektetett munkát. Szó se róla, a mesék előadása igazán szórakoztató is lehetett volna, ha lett volna helye a naplóbejegyzések között. De nem

volt. Mint ahogy a népzenei betétek is csak a szerző stílusát általánosították annak ellenére, hogy ezek a kis közjátékok is színvonalasak voltak.

De ha nem kérem számon a nőket, akkor is keresem az elejét, a közepét és a végét. A honnan hovát és a miértet.

Voltak pillanatok, amikor egy félig szcenírozott felolvasószínházi előadásban éreztem magam. Miközben Czikó Juliánna, Márton Emőke-Katinka, Ruszuly Ervin és Szász Anna ennél sokkal nagyobb terhet is elbírt volna a vállán. A Kincses Elemér rendezte Függyben sikerült megcsillogtatni sokszor igen bravúros színészi képességeiket, még ha az anyag ott sem mindig volt a segítségükre. A Zsiga és a nők esetében azonban olybá tűnik, Bodolay Géza nem tudta megfogalmazni, mit jelent neki Móricz, mit jelentenek neki a nők, a múzsák és mit a színésznők. Pedig annyi mindent tolmácsolhatott volna ezen a tetre kész társulaton keresztül. Olyan fenséges és huncutul csiklandozó érzés lett volna végiglebegni egy író éle-

tének egy szeletén, aki olyan, talán mindannyiunkban mély nyomokat hagyó művek szerzője, mint a Légy jó mindhalálig, a Barbárok vagy éppen az Úri muri.

Szepesi Krisztina

GYÖNGYHAJÚ LÁNY BALLADÁJA - az ExperiDance Produkció előadása

Mai program

10:00 – Szakmai Klub
Beszélgetés az előző napi előadásokról Helyszín: Művészetek Háza pódiumterme

10.00-13.00; 15.00-18.00 –
KONCENTRÁCIÓ, KREATIVITÁS, KOOPERÁCIÓ –
Színházi workshop középiskolások korosztályának
Helyszín: Konferencia Központ, Kisvárd

10.00-16.00 – **A SZÍNÉSZ RENDKÍVÜLI RAJZOLATA** –
Sardar Tagirovsky workshopja
Helyszín: Művészetek Háza VI. oktatóterem

13.00 - 15.00 – **VW Villám-Workshop** - Szakmai ráhangoló Helyszín: Művészetek Háza pódiumterme

17:00 – **MIROSLAV KRLEŽA: A GLEMBAY HÁZ**
Komáromi Jókai Színház előadása. Helyszín: Művészetek Háza színházterme

20:30 – **HUBAY MIKLÓS: RÓMAI KARNEVÁL**
Marosvásárhelyi Spectrum Színház, Soproni Petőfi Színház, Zentai Magyar Kamaraszínház előadása
Helyszín: Zsinagóga

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak
XXXII. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:

Ungvári Judit

Munkatársak:

Tólli Szofia, Oláh Zsolt

Fotók:

Kerezi Béla

Nyomdai előkészítés:

Kóczon Nikoletta

Nyomdai kivitelezés:

Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**
ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szhaz.hu

A Magyar Színházak XXXII. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:

Nemzeti Kulturális Alap

EMER
EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KISVÁRDAI VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA

Friss FM, Kisvárd